

Advies Wijziging van het Wetboek van Strafvordering ter bevordering van innovatie van verschillende onderwerpen in het kader van de modernisering van het Wetboek van Strafvordering (Innovatiewet Strafvordering)

Dit document bevat de alternatieve tekst van het origineel. Dit document is bedoeld voor mensen met een visuele beperking, zoals slechtzienden en blinden.

De minister van Justitie en Veiligheid
Prof. mr. dr. F.B.J. Grapperhaus
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

Datum: 2 oktober 2019

Inhoud van de brief

Geachte heer Grapperhaus,

Bij brief van 6 juni 2019, kenmerk 2609994, verzocht u de Raad voor de rechtspraak (hierna: de Raad) advies uit te brengen inzake de Wijziging van het Wetboek van Strafvordering ter bevordering van innovatie van verschillende onderwerpen in het kader van de modernisering van het Wetboek van Strafvordering (Innovatiewet Strafvordering) (hierna: het Wetsvoorstel).

HET WETSVOORSTEL

Het Wetsvoorstel strekt tot aanpassing van een enkele onderdelen van het Wetboek van Strafvordering (hierna: Sv) met het oog op bevordering van innovatie binnen het strafprocesrecht. Die innovatie is gericht op de modernisering van het Wetboek van Strafvordering¹. Met het Wetsvoorstel kunnen vooruitlopend op de inwerkingtreding van het nieuwe Wetboek van Strafvordering enkele voor de strafrechtspraktijk relevante

¹ Kamerstukken II 2017-2018, 29 279, nrs. 395 en 402.

onderwerpen worden toegepast, waarvan het voornemen bestaat ze op te nemen in het nieuwe wetboek. Aan de hand van pilotprojecten kan ervaring worden opgedaan ter verbetering van de regelgeving kunnen uitvoeringsconsequenties in kaart worden gebracht en kan worden gezien of flankerend beleid noodzakelijk is. De projecten worden door het WODC gedurende de looptijd van de pilots geëvalueerd.

Tegen deze achtergrond wordt met het Wetsvoorstel voorgesteld:

1. een voorziening te introduceren voor de rechter in eerste aanleg of hoger beroep om de Hoge Raad prejudiciële vragen te kunnen stellen in strafzaken;
2. in het kader van de opsporing netwerkzoekende na inbeslagneming mogelijk te maken;
3. te voorzien in een regeling dat na inbeslagneming van een geautomatiseerd werk later binnenvallende berichten voor een bepaalde periode kunnen worden onderzocht in het kader van de opsporing;
4. een opname van beeld, geluid, of beeld en geluid aan te merken als een zelfstandig wettig bewijsmiddel;
5. de mogelijkheid te bieden dat een aantal lichtere opsporingsbevoegdheden door de hulpofficier van justitie kunnen worden uitgeoefend;
6. te regelen op welke wijze de rechter kan reageren als blijkt dat na het uitroepen van de zaak sprake is van geslaagde herstelbemiddeling en een vaststellingsovereenkomst, en
7. de mogelijkheid te creëren dat de vordering van de benadeelde partij tot schadevergoeding wordt afgesplitst van het hoofdgeding, teneinde afzonderlijk te worden behandeld.

Na overleg met de gerechten, adviseert de Raad als volgt².

ADVIES

1. Algemeen

In zijn adviezen over de Modernisering van het Wetboek van Strafvordering heeft de Raad gewezen op het belang om snel en op experimentele basis te kunnen inspelen op nieuwe technische ontwikkelingen en wensen vanuit de praktijk³. De Raad heeft met het oog daarop aangedrongen op een experimenteerbepaling in het Wetboek van Strafvordering. In zijn advies over de Experimentenwet rechtspleging heeft de Raad tot uitdrukking gebracht dat er binnen de Rechtspraak breed draagvlak is voor de introductie van een wettelijke basis voor innovatie van gerechtelijke procedures. Het tijdelijk kunnen afwijken van het reguliere procesrecht biedt de mogelijkheid om in de praktijk op experimentele basis en met behoud van procedurele waarborgen te kijken of tot

² De Raad voor de rechtspraak heeft op grond van artikel 95 van de Wet op de rechterlijke organisatie een wettelijke adviestaak met betrekking tot nieuwe wets- en beleidsvoorstellen die gevolgen hebben voor de rechtspraak. De adviezen worden vastgesteld na overleg met de gerechten. De Raad voor de rechtspraak is een adviescollege in de zin van artikel 79 en 80 van de Grondwet. Bij het opstellen van zijn adviezen beoordeelt de Raad de voorgenomen wet- en regelgeving in het bijzonder op de gevolgen voor de organisatie en de werklast van de gerechten en op de (praktische) toepasbaarheid en uitvoerbaarheid. Rechters zijn bij de behandeling van individuele zaken niet gebonden aan de inhoud van de wetgevingsadviezen van de Raad voor de rechtspraak.

³ Adviezen van respectievelijk 2 april 2015, 11 juli 2017 en 12 juli 2018.

verbetering van processen kan worden gekomen⁴. In zoverre onderschrijft de Raad het belang van het Wetsvoorstel. De mogelijkheid om vooruitlopend op de invoering van een nieuw Wetboek van Strafvordering met enkele voorgenomen vernieuwingen op experimentele basis ervaring op te doen, biedt aan de Rechtspraak bovendien gelegenheid om de gevolgen daarvan voor de gerechten zorgvuldig in kaart te brengen.

Aan dergelijke experimenten moet als randvoorwaarde worden gesteld dat sprake is van zorgvuldig uitgewerkte regelingen met een voldoende wettelijke grondslag die niet leiden tot ontoelaatbare rechtsonzekerheid en rechtsongelijkheid. De regelingen moeten verenigbaar zijn met het strafvorderlijk legaliteitsbeginsel. Voldoende draagvlak en capaciteit zijn nodig om de beoogde experimenten op verantwoorde wijze te kunnen uitvoeren.

Binnen de Rechtspraak is draagvlak om vooruitlopend op het nieuwe Wetboek van Strafvordering te kunnen experimenteren met de volgende onderwerpen:

- de mogelijkheid tot het stellen van prejudiciële vragen aan de Hoge Raad;
- audiovisuele registratie als zelfstandig bewijsmiddel ter vervanging van processen-verbaal van opsporingsdiensten en van de behandeling ter zitting;
- een mogelijkheid tot het beëindigen van de strafzaak na een geslaagde mediation;
- een eenvoudige verwijzingsmogelijkheid naar de civiele rechter van vorderingen tot schadevergoeding die een onevenredige belasting van het strafgeding, als bedoeld in artikel 361, derde lid, Sv opleveren.

De Raad onderschrijft daarnaast het belang om met voortvarendheid te voorzien in een duidelijke wettelijke regeling voor de zogenaamde netwerkzoeking en de kennisneming en vastlegging van binnenkomende berichten op een gegevensdrager na inbeslagneming.

Tegen deze achtergrond plaatst de Raad bij enkele onderdelen van het Wetsvoorstel kanttekeningen. Zij worden hierna uiteengezet. Het advies bevat een bijlage met artikelsgewijs commentaar. Met betrekking tot de voorgestelde procedure na een geslaagde mediation en de afsplitsing van de vordering benadeelde partij zijn de bezwaren van dermate zwaarwegende aard dat de Raad u adviseert deze onderdelen van het Wetsvoorstel te heroverwegen (zie par. 6 en 7).

2. Prejudiciële procedure bij de Hoge Raad

De Raad onderschrijft het belang dat door de Hoge Raad in strafzaken prejudiciële beslissingen kunnen worden genomen. Hij beveelt u aan deze mogelijkheid versneld in te voeren.

De procedure tot het stellen van prejudiciële vragen, en het vervolgens incorporeren van de antwoorden, leidt tot langere behandelzeiten in eerste en tweede aanleg bij de rechtbanken en de gerechtshoven. De Raad geeft in overweging in elk geval een uiterste termijn in de wet op te nemen voor het nemen van de beslissing. De Memorie van Toelichting (hierna: MvT) noemt een termijn van zes maanden (p. 23).

⁴ Advies van 20 juni 2018.

De Raad adviseert daarnaast aandacht te besteden aan de vraag in hoeverre artikel 73 van het Wetboek van Strafrecht (hierna: Sr) van toepassing is of van toepassing zou moeten worden verklaard op de prejudiciële procedure⁵.

3. Vastleggen en kennisnemen van gegevens na inbeslagneming

3.1 Algemeen

De Raad onderschrijft dat een duidelijke regeling voor de zogenaamde netwerkzoeking en de kennisneming en vastlegging van binnenkomende berichten op een gegevensdrager na inbeslagneming geboden is. De huidige wetgeving sluit op dit punt niet goed aan bij de praktijk.

De Raad merkt in algemene zin op dat het Wetsvoorstel uitsluitend ziet op onderzoek na inbeslagneming van een geautomatiseerd werk. Er wordt niet voorzien in een regeling voor onderzoek naar (bijvoorbeeld) gegevens in de cloud, zonder dat daarbij sprake is van inbeslagneming van een geautomatiseerd werk. Daarbij kan worden gedacht aan het inloggen op een account met behulp van een bekend geworden gebruikersnaam en wachtwoord. De Raad geeft u in overweging de laatstgenoemde bevoegdheid aan het Wetsvoorstel toe te voegen.

3.2 Randvoorwaarden netwerkzoeking na inbeslagneming

Een netwerkzoeking na inbeslagneming kan een vergaande inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van de gebruiker van het geautomatiseerde werk tot gevolg hebben. De bevoegdheid daartoe wordt in het Wetsvoorstel toebedeeld aan de officier van justitie in het kader van een onderzoek naar elk strafbaar feit. De Raad adviseert om twee beperkende voorwaarden te stellen:

1. De netwerkzoeking na inbeslagneming, op bevel van de officier van justitie, zou zich in beginsel moeten beperken tot feiten waarvoor voorlopige hechtenis is toegelaten (hierna: VH-feiten). De inbreuk van een netwerkzoeking is vergelijkbaar met de inbreuk van bepaalde BOB-middelen die ook enkel ingezet kunnen worden bij VH-feiten, zoals de telefoontap. Aan een bevel tot netwerkzoeking na inbeslagneming in geval van verdenking van een ander strafbaar feit zou een machtiging van de rechter-commissaris moeten voorafgaan (vergelijk art. 126nd lid 6 Sv).
2. Indien op voorhand is te voorzien dat de inbreuk op de persoonlijke levenssfeer zeer ingrijpend is, zou in alle gevallen een voorafgaande machtiging van de rechter-commissaris vereist moeten zijn. Dit sluit ook aan bij de huidige jurisprudentie (HR 4 april 2017, ECLI:NL:HR:2017:584, NJ 2017/229 (Smartphone-arrest)).

3.3 Expliciteren van de beperkingen van de netwerkzoeking na inbeslagneming

Volgens de MvT (p. 31-32) is de bevoegdheid tot een netwerkzoeking na inbeslagneming beperkt:

- tot de periode dat het geautomatiseerd werk onder beslag ligt;

⁵ Vgl. HR 30 mei 2006, ECLI:NL:HR:2006:AV0359, NJ 2006, 366 m.nt. P.A.M. Mevis.

- tot geautomatiseerde werken die via het initiële (inbeslaggenomen) werk kunnen worden bereikt.

Deze twee voorwaarden zijn niet met zoveel woorden in de voorgestelde wettekst opgenomen. Nu lijkt die wettekst het mogelijk te maken dat ook na teruggave van een telefoon wordt ingelogd op (bijvoorbeeld) het Gmail-account van de verdachte, of dat wordt ingelogd op een e-mailaccount dat niet via de telefoon te bereiken was, terwijl dat niet is beoogd. Om onduidelijkheden in de praktijk te voorkomen, wordt aanbevolen de beperkende voorwaarden in de wettekst te expliciteren.

3.4 Termijnen in en de verhouding tussen de artikelen 555 en 556 Sv

De termijn genoemd in artikel 555, derde lid, Sv komt in feite neer op een termijn die de officier van justitie aan zichzelf stelt om nog een bevel tot onderzoek te geven. Wat precies wordt beoogd met het systeem van termijnverlenging in het derde lid is niet helemaal duidelijk. Het is niet moeilijk voor te stellen dat, als er in een onderzoek nog telefoons en computers 'op de plank liggen', de officier van justitie de termijn zekerheidshalve steeds zal verlengen zolang het beslag voortduurt. De waarde van deze termijn lijkt dan ook beperkt.

De bevoegdheid om een bevel tot netwerkzoeking na inbeslagneming te geven (art. 555 Sv) is in het Wetsvoorstel losgekoppeld van de bevoegdheid tot het geven van een bevel ter kennisneming en vastlegging van nieuwe gegevens (art. 556 Sv). De eerste bevoegdheid is in het Wetsvoorstel een zelfstandige bevoegdheid die de officier van justitie in beginsel binnen een maand moet uitoefenen. Voor de uitoefening van de tweede bevoegdheid is, na drie dagen na de inbeslagneming, een machtiging van de rechter-commissaris vereist. Dat onderscheid lijkt niet zinvol.

Naar verwachting zal de bevoegdheid van een netwerkzoeking na inbeslagneming in de praktijk zeer vaak worden toegepast op een smartphone en een laptop. Zeker na inbeslagneming van een smartphone is redelijkerwijs te verwachten dat daarop snel nieuwe berichten zullen binnenvallen.⁶ Hoe later het onderzoek plaatsvindt, hoe meer dat er zullen zijn. Het is praktisch niet goed voorstelbaar hoe een netwerkzoeking na inbeslagneming van een smartphone of een laptop kan worden uitgevoerd zonder de reële kans op nieuwe berichten. Kennisneming, zoals bedoeld in artikel 556, eerste lid, Sv, is dan een feit. Dat zou betekenen dat er in de praktijk vrijwel altijd een bevel in de zin van artikel 556, eerste of tweede lid, Sv is vereist.

De voorgestelde regeling is onoverzichtelijk als gevolg van de verschillende termijnen die daarin worden gehanteerd:

- de termijn waarbinnen de officier van justitie het bevel tot een netwerkzoeking na inbeslagneming (art. 555 lid 3 Sv) geeft, te weten een maand na inbeslagneming, al dan niet te verlengen;
- de termijn waarbinnen een netwerkzoeking moet zijn voltooid (art. 555 lid 4 Sv), te weten drie/zes dagen na aanvang van het onderzoek;

⁶ Commissie modernisering opsporingsonderzoek in het digitale tijdperk, Regulering van opsporingsbevoegdheden in een digitale omgeving, juni 2018, p. 92.

- de termijn waarbinnen van nieuwe gegevens kennis mag worden genomen (art. 556 lid 1 en 2 Sv), te weten drie dagen na inbeslagneming, eventueel met machtiging van de rechter-commissaris te verlengen tot een maand.

De Raad geeft in overweging om met het oog op de werkbaarheid – en rechtdoende aan de groeiende inbreuk die gepaard gaat met het verstrijken van de tijd – te kiezen voor de navolgende systematiek.

Een eerste termijn van drie dagen (na inbeslagneming) waarbinnen de officier van justitie zelfstandig een netwerkzoeking ex artikel 555, eerste lid, Sv en/of een onderzoek ex artikel 556, eerste lid, Sv mag bevelen. Een netwerkzoeking na inbeslagneming moet binnen drie dagen na de inbeslagneming zijn afgerond en binnen diezelfde drie dagen mogen gegevens die bij die inbeslagneming nog niet waren opgeslagen, worden vastgelegd. Die nieuwe gegevens kunnen dan nog worden beschouwd als zogenaamde 'bijvangst'.⁷

Na de eerste periode van drie dagen is, zowel voor de netwerkzoeking ex artikel 555 Sv als voor het onderzoek ex artikel 556 Sv, een voorafgaande machtiging van de rechter-commissaris vereist. De rechter-commissaris zal moeten beoordelen of er (nog steeds) een dringend onderzoeksbelang is dat dit verdere onderzoek rechtvaardigt. De rechter-commissaris zal, in het kader van de subsidiariteit, bij de beoordeling tevens moeten betrekken of er een onwenselijke omzeiling is van andere wettelijke regelingen zoals de telefoontap (126m Sv), de hackbevoegdheid (126nba Sv) of het vorderen van opgeslagen gegevens (126ng lid 2 Sv).

4. Bewijs door opname van beeld, geluid, of beeld en geluid

De Raad onderschrijft het belang om een experiment te starten waarbij van het opmaken van een volledig proces-verbaal (waaronder dat van de terechtzitting) wordt afgezien indien van datgene wat zou worden gerelateerd al een audiovisuele opname voorhanden is. In zijn advies over de Boeken 3, 4, 5 en 6 Sv heeft de Raad toegelicht dat vanuit de rechtspraak verschillende bezwaren tegen dit gebruik van multimedia als zelfstandig bewijsmiddel naar voren worden gebracht.⁸ Het experiment moet erop zijn gericht te onderzoeken in welke gevallen en onder welke voorwaarden van een schriftelijk proces-verbaal kan worden afgeweken, welke eisen dienen te worden gesteld aan de informatieoverdracht en wat de consequenties van het gebruik van audiovisuele processen-verbaal zijn in termen van capaciteit, geld en kwaliteit. Daarbij zal aandacht moeten uitgaan naar technieken die het werken met audiovisuele processen-verbaal even efficiënt maken als thans het werken met schriftelijke processen-verbaal.

De Raad realiseert zich ten volle dat het gebruik van audiovisuele opnamen ter vervanging van schriftelijke processen-verbaal kan leiden tot aanzienlijke aanpassingen van werkwijzen en procedures. Een experiment dat op die vervanging is gericht, is alleen geslaagd als het de kwaliteit en efficiency van de strafrechtspleging verhoogt.

⁷ Zoals hiervoor is overwogen zal deze netwerkzoeking na inbeslagneming alleen kunnen plaatsvinden in geval van verdenking van VH-feiten. Bij verdenking van een niet-VH-feit is voorafgaande machtiging van de rechter-commissaris vereist. Indien op voorhand is te voorzien dat de inbreuk op de persoonlijke levenssfeer zeer ingrijpend zal zijn, is – in alle gevallen – ook een voorafgaande machtiging van de rechter-commissaris vereist.

⁸ Advies van 12 juli 2018, p. 41 en 42.

5. Bevoegdheden van de hulpofficier van justitie

Met instemming stelt de Raad vast dat de bevoegdheden zoals vermeld in de artikelen 126nd lid 6, 126ne, zesde lid, 126ue, derde lid, en 126zm lid 3 Sv, waarvoor een schriftelijke machtiging van de rechter-commissaris nodig is, alleen door de officier van justitie en niet ook door de hulpofficier van justitie kunnen worden uitgeoefend.

6. Rechterlijke uitspraak na geslaagde herstelbemiddeling

De Raad onderschrijft het belang om in het kader van een Innovatiewet Sv ervaring te kunnen opdoen met een nieuwe mogelijkheid om na een geslaagde mediation een strafzaak als beëindigd te kunnen verklaren. Tegen de uitwerking daarvan in het Wetsvoorstel heeft de Raad echter bezwaren.

Mediation in strafzaken is een betekenisvolle interventie die op verschillende momenten in een strafzaak kan worden ingezet, zowel in de fase van vervolging als in die van de berechting. Mediation kan in een strafzaak worden aangeboden aan verdachte en slachtoffer als een officier van justitie daar in het vooronderzoek of de rechter-commissaris of de rechter daar na uitbrengen van de dagvaarding aanleiding toe ziet, eventueel op aangeven van andere organisaties in de strafrechtketen, zoals de Raad voor de Kinderbescherming, Slachtofferhulp Nederland en de Reclassering. Ook verdachten en slachtoffers kunnen daar, al dan niet via een advocaat, om verzoeken.

Mediation is nadrukkelijk géén alternatief voor de strafzaak. De uitkomst van de mediation wordt teruggekoppeld. De rechter of de officier van justitie beslist na de mediation wat er met de strafzaak gebeurt. Na een door de officier van justitie ingezette mediation kan de zaak door het Openbaar Ministerie worden afgedaan of voor de rechter worden gebracht. Als de zaak voor de rechter is gebracht, houdt de rechter, indien hij een straf of maatregel oplegt, ingevolge artikel 51h, tweede lid, Sv met de uitkomst van een geslaagde mediation rekening.

In een aantal gevallen is, vanuit het oogpunt van transparantie, maatschappelijke verantwoording en het publiekrechtelijke karakter van het strafrecht, het voor de rechter brengen van een zaak na geslaagde mediation aangewezen. Onder meer de aard en de ernst van het delict kan dat met zich meebrengen. In de praktijk blijkt dat wenselijk bij bijvoorbeeld artikel 6 Wegenverkeerswet 1994 verkeerszaken waar het maatschappelijk belang vergt dat de zaak in het openbaar op een terechtzitting wordt behandeld. Bovendien kan de rechter dan toetsen of aanvullende maatregelen nodig zijn. Zaken die de rechter zelf naar mediation verwijst komen eveneens terug voor een vervolgzitting.

De gevolgen van een geslaagde mediation voor de vervolging en berechting van een verdachte volgen op dit moment (afgezien van het daarmee rekening houden bij het opleggen van een straf of maatregel als bedoeld in voornoemd artikel 51h lid 2 Sv) niet uit de wet. Als een strafzaak eenmaal onder de rechter is, zal de strafrechter na een geslaagde mediation op de (vervolg)zitting alsnog de vragen van artikel 348 en artikel 350 Sv dienen te beantwoorden. Dit kan in sommige gevallen tot gevolg hebben dat wat met mediation is bereikt, weer ongedaan wordt gemaakt. Bijvoorbeeld omdat in het strafproces juridische verweren worden gevoerd die haaks staan op een tijdens de mediaton ingenomen houding.

De Raad heeft daarom eerder de wens geuit om voor dergelijke gevallen een nieuwe eindbeslissing in de wet op te nemen die inhoudt dat de rechter de zaak als geëindigd kan verklaren vanwege een geslaagde mediation.⁹ Een dergelijke, ambtshalve of, op vordering van de officier van justitie, of op verzoek van verdachte of het slachtoffer te nemen beslissing, zou geschillenbeslechting ten goede kunnen komen en draagt bij aan maatschappelijke effectieve rechtspraak. De gedachte daarbij is dat het de rechter meer mogelijkheden biedt om maatwerk te leveren. Deze eindbeslissing wordt na dagvaarding op de openbare terechtzitting genomen. De rechter bespreekt op de zitting dat de mediation is geslaagd, en hij deelt de inhoud van de vaststellingsovereenkomst mede. Als de rechter, gehoord de partijen, tot de conclusie komt dat er kennelijk voldoende bewijs voor het tenlastegelegde is, dat partijen vrijwillig aan de mediation hebben meegewerkt en de procedure goed is verlopen, en dat met de vaststellingsovereenkomst kan worden volstaan, zal hij de zaak zonder nader onderzoek geheel of voorwaardelijk kunnen beëindigen. De officier van justitie en rechter kunnen eventueel aanvullende voorwaarden (voor)stellen. Zij stellen deze op de zitting aan de orde.

De dagvaarding markeert het strafbare feit waaraan de mediation wordt gekoppeld. Dit past bij de gedachte dat een eindezaakverklaring een instrument is dat de strafrechter kán toepassen. Als daarvoor geen aanleiding is, kan worden doorgepakt naar een inhoudelijke behandeling. Bovendien is na mediation soms niet alles geregeld. In dat geval wordt over een onderdeel, zoals bijvoorbeeld een deel van de schade, nog wel een oordeel van de rechter gevraagd (die dan dus moet beslissen op een vordering benadeelde partij). Het is belangrijk dat de voorwaarden in de vaststellingsovereenkomst worden nageleefd. Indien de overeenkomst niet (geheel) wordt nagekomen, zal er een mogelijkheid moeten zijn om de zaak opnieuw aan de rechter voor te leggen. In zoverre kan worden gesproken van een "voorwaardelijke beëindiging" die dan wel gekoppeld moet zijn aan een maximum duur (te vergelijken met de proeftijd bij een voorwaardelijke veroordeling).

Allereerst valt op dat het voorgestelde artikel 559 Sv geen daadwerkelijke innovatie inhoudt. Het is al vaker voorgekomen dat de rechter, al dan niet op vordering van de officier van justitie, na een geslaagde mediation het Openbaar Ministerie niet-ontvankelijk verklaarde in de vervolging. Deze tendens is gekeerd, waarschijnlijk omdat daaruit een negatief signaal uitgaat naar de verwijzers. Voor de verwijzende officier van justitie evenzeer als voor de verwijzende rechter.

In de MvT (p. 39) is nader toegelicht dat door niet-ontvankelijkheidsverklaring het recht op strafvervolging niet definitief komt te vervallen. Het Openbaar Ministerie kan alsnog een strafbeschikking opleggen met daaraan eventueel gekoppeld een schadevergoeding of contactverbod. De Raad acht het een vreemde gang van zaken dat de beslissing van de rechter daarmee in feite marginaal is en bovendien kan worden gevolgd door een beslissing van de officier van justitie buiten de openbaarheid en zonder de rechter daarbij te betrekken.

Met de voorgestelde regeling wordt de strafzaak aldus weggehaald van de rechter die met gezag oordeelt in het publieke domein. Naar verwachting zal de bereidheid om

⁹ Advies van 12 juli 2018, p. 16 en 17.

mediation in strafzaken in te zetten en aan te gaan daarmee eerder afnemen dan dat deze wordt bevorderd.

De Raad geeft u daarom in overweging om het Wetsvoorstel op dit onderdeel te heroverwegen en in plaats daarvan – met de Innovatiewet Sv – in het Wetboek van Strafvordering te voorzien in een nieuw type eindbeslissing die ertoe strekt dat de rechter de strafzaak na een geslaagde mediation als geëindigd kan verklaren. De rechter kan zijn beslissing tot beëindiging van de zaak aanhouden in afwachting van de nakoming van de overeengekomen verplichtingen in de vaststellingsovereenkomst. Maar ook anderszins zal er, indien de overeenkomst niet (geheel) wordt nagekomen, een mogelijkheid moeten zijn om de zaak opnieuw aan de rechter voor te leggen. De zaak komt slechts weer op zitting indien de overeengekomen voorwaarden niet zijn nageleefd (waarbij het Openbaar Ministerie de zaak aanbrengt). Daarbij kan ofwel opnieuw mediation worden beproefd, of de zaak kan worden afgedaan als had er geen mediation plaatsgevonden. De rechter kan bij zijn eindbeslissing na een mislukte mediation meewegen wat er in het kader van die mediation wel/niet is bereikt.

7. Afzonderlijke behandeling vordering benadeelde partij

7.1 Algemeen

In zijn advies over de Boeken 3, 4, 5 en 6 Sv heeft de Raad een toen voorliggend voorstel, strekkende tot de introductie van een mogelijkheid tot zelfstandig hoger beroep voor de benadeelde partij ontraden.¹⁰ In plaats daarvan is aangedrongen op een eenvoudige verwijzingsmogelijkheid. Vorderingen die een onevenredige belasting van het strafgeding als bedoeld in artikel 361, derde lid, Sv opleveren, zouden op grond daarvan (al dan niet op verzoek van een procespartij) door de strafrechter ter verdere behandeling kunnen worden verwezen naar de civiele rechter. Een procedure voor de civiele rechter doet meer recht aan de belangen van de benadeelde partij en de verdachte/veroordeelde alsook aan dat van een juiste rechtstoepassing. De Raad heeft daarbij aandacht gevraagd voor het toepasselijke recht en in het bijzonder naar modaliteiten die het strafrecht wel, maar het civiele recht (nog) niet kent. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om behandeling van de civiele zaak zonder heffing van griffierechten, een verplichting tot procesvertegenwoordiging en de mogelijkheid tot oplegging van de schadevergoedingsmaatregel als bedoeld in artikel 36f Sr. De voordelen die de behandeling en afdoening van de vordering binnen het strafproces op dit moment biedt, zouden van overeenkomstige toepassing kunnen worden verklaard op de civiele procedure.

In het Wetsvoorstel is dit advies niet gevolgd. De Raad persisteert bij zijn eerdere standpunt dat de gang naar de civiele rechter de meest geëigende weg is. Daarmee wordt het doel bereikt dat met het onderhavige Wetsvoorstel wordt beoogd, namelijk een relatief snelle en goedkope weg voor de benadeelde partij om een vordering tot schadevergoeding door een rechter te laten beoordelen, waarbij wordt opgemerkt dat dit eigenlijk voor elke burger zo zou moeten zijn. Daarmee wordt bovendien bereikt dat de beoordeling van meer complexe vorderingen plaatsvindt daar waar deze in de kern

¹⁰ Advies van 12 juli 2018, p. 55 tot en met 58.

thuishoort, te weten bij de civiele rechter. De Raad beveelt dan ook dringend aan het Wetsvoorstel op dit punt te heroverwegen.

De voorgestelde regeling van afsplitsing gaat naar het oordeel van de Raad een stap te ver. Alhoewel het inderdaad mogelijk dient te zijn dat een slachtoffer zijn schade, tot op zekere hoogte, vergoed moet kunnen krijgen binnen het strafproces, wordt de taak van strafrechters wezenlijk anders als zij afzonderlijke zittingen moeten houden waarbij uitsluitend (meer complexe) vorderingen van de benadeelde partijen inhoudelijk moeten worden beoordeeld. Dat het strafprocesrecht van toepassing is op de behandeling van een dergelijke vordering en dat daarom de meervoudige strafkamer de meest geëigende kamer zou zijn, overtuigt niet. De vordering moet immers inhoudelijk naar het civiele recht worden beoordeeld, waarbij – zo is de bedoeling – de benadeelde partij en de verdachte ook kunnen verzoeken deskundigen en getuigen te horen in verband met die vordering. Dit alles is niet de primaire taak van de strafrechter.

Daar komt bij dat letselschadevorderingen vaak naar hun aard ingewikkeld zijn. Voor de ingewikkelde vorderingen is specialistische kennis nodig waarover strafrechters in zijn algemeenheid niet beschikken. De vordering waarvoor de regeling is bedoeld, is in eerste instantie dan ook juist niet inhoudelijk door de strafrechter beoordeeld vanwege die ingewikkeldheid. Het idee dat in de meervoudige strafkamer die de afgesplitste vordering vervolgens wél inhoudelijk behandelt dan rechters plaatsnemen met ook kennis van het burgerlijke recht miskent dat “kennis van het burgerlijke recht” iets anders is dan gespecialiseerde kennis van letselschade. Het zou betekenen dat in deze meervoudige strafkamer (in elk geval één of twee) civiele rechters met kennis van letselschade zouden moeten plaatsnemen. Nog afgezien van organisatorische knelpunten die hiermee samenhangen, dringt opnieuw de vraag op waarom in plaats daarvan niet wordt voorzien in een eenvoudige verwijzingsmogelijkheid voor de strafrechter van de civiele vordering naar de civiele rechter.

7.2 Gebrek aan theoretische rechtvaardiging

Los van het bovenstaande mist de Raad in zijn algemeenheid een goede theoretische rechtvaardiging om over te gaan tot afsplitsing en daarmee tot uitbreiding van de behandeling van de vordering van de benadeelde partij binnen het strafproces. Een heikel punt is de onschuldpresumptie. Het waarborgen daarvan wordt weliswaar in de MvT (p. 42) benoemd, maar is niet nader uitgewerkt. Wanneer een rechtsmiddel is ingesteld en over de strafzaak nog niet onherroepelijk is geoordeeld, geldt ten aanzien van de verdachte onverkort de onschuldpresumptie. Afsplitsing van de vordering maakt dit niet anders. De Hoge Raad heeft in het overzichtsarrest HR 28 mei 2019, ECLI:NL:HR:2019:793 (onder 2.1) herhaald dat wanneer de strafrechter zich niet verzekerd acht dat partijen in voldoende mate in de gelegenheid zijn geweest om datgene naar voren te brengen wat zij ter staving van of verweer tegen de vordering kunnen aanvoeren, het in de rede ligt dat de benadeelde partij niet-ontvankelijk is en zij haar vordering bij de burgerlijke rechter kan aanbrengen. Hieronder kan ook de situatie worden geschaard dat een verdachte zich nog focust op het strafrechtelijk verwijt en daarmee niet volledig open kaart kan spelen.

7.3 Voorschotregeling

Voor het slachtoffer kleeft ook een groot nadeel aan afsplitsing. De voorschotregeling als bedoeld in artikel 36f, zesde lid, Wetboek van Strafrecht is na afsplitsing niet van toepassing (art. 561a Sv). Dit heeft verstrekkende gevolgen die niet worden uitgewerkt. De reden om de voorschotregeling – in elk geval voor de duur van de pilot – buiten toepassing te laten is een budgettaire. In de MvT (p. 42-43) wordt in het verlengde daarvan ter rechtvaardiging opgemerkt dat de voorschotregeling ook nu al niet geldt wanneer de vordering niet-ontvankelijk is. Dat is zo, maar in de praktijk wordt regelmatig een deel van de vordering toegewezen en een deel niet-ontvankelijk verklaard. Voor het toegewezen deel geldt de voorschotregeling wel. Het ligt in lijn der verwachting dat met de voorgestelde regeling de gehele vordering wordt 'afgesplitst' en daarmee dus volledig buiten het bereik van de voorschotregeling valt.

De voorschotregeling biedt aan het slachtoffer een niet te onderschatten voordeel. Naar het zich laat aanzien zal de voorgestelde regeling grote gevolgen hebben voor de processtrategie die benadeelden zullen volgen. Op dit moment richten advocaten de vorderingen al zo in dat de kans op niet-ontvankelijk verklaren zo klein mogelijk is. Door bijvoorbeeld makkelijk toe te wijzen schadeposten op te nemen (met de zekerheid van oplegging van de schadevergoedingsmaatregel en met toepassing van de voorschotregeling) en minder voor de hand liggende schadeposten achterwege te laten. Uiteindelijk gaat het er onder de streep immers om hoeveel een benadeelde partij daadwerkelijk krijgt. De verwachting is dat bij het uitsluiten van de voorschotregeling veel advocaten zullen aansturen op afdoening binnen het strafproces en niet genegen zullen zijn te verzoeken om afsplitsing. Nu het Wetsvoorstel de afsplitsing als een pilotproject wil beproeven, lijkt deze beperking te bepalend voor het procesverloop en staat dit het welslagen van de pilot in de weg.

7.4 De regeling nader bekeken

7.4.1 Discretionaire bevoegdheid?

De beslissing tot afsplitsing lijkt gelet op artikel 563, eerste lid, Sv een discretionaire bevoegdheid. De rechter kan afsplitsing bevelen, maar kan de benadeelde ook niet-ontvankelijk verklaren in de vordering. Welke toets hiervoor geldt, wordt niet uitgewerkt. De MvT (p. 41) gaat niet uit van een discretionaire bevoegdheid, daar waar wordt gesteld dat de rechter de afsplitsing beveelt (imperatief). De Raad adviseert dit in de MvT te verduidelijken.

7.4.2 Gewelds- of zedenmisdrijven

De voorgestelde mogelijkheid tot afsplitsing is beperkt tot vorderingen die betrekking hebben op gewelds- of zedenmisdrijven. Dat is begrijpelijk, maar leidt feitelijk tot twee criteria die niet zonder meer met elkaar overeenkomen. Enerzijds kan het criterium liggen in de complexiteit van de vordering in het kader van welk misdrijf dan ook. Denk daarbij aan een complexe vordering tot schadevergoeding in een fraudezaak. Anderzijds wordt in de voorgestelde regeling het criterium gelegd bij het soort misdrijven waarbij complexe vorderingen aan de orde kunnen komen. De Raad beveelt aan de beperking naar misdrijf te laten vervallen en enkel als criterium te hanteren: complexe vorderingen die zonder meer als onevenredige belasting van het strafproces hebben te gelden.

7.4.3 Raadkamerprocedure?

De inhoud van de voorgestelde artikelen 563 tot en met 585 Sv geven de indruk dat de behandeling van de vordering plaatsvindt op de terechtzitting. Aanwijzingen daarvoor zijn te vinden in het van overeenkomstig toepassing verklaarde artikel 569, tweede lid, Sv en het bepaalde in artikel 576, derde lid, Sv waarin gesproken wordt over 'een vonnis'. In artikel 1.2.4 Modernisering Strafvordering (ambtelijke eindversie mei 2019) is bepaald dat indien niet is voorgeschreven dat de rechtbank of het gerechtshof bij vonnis of arrest beslist, de zaak wordt behandeld door de raadkamer van de rechtbank of het gerechtshof.

In de MvT wordt echter beschreven dat de vordering wordt behandeld door de raadkamer van de rechtbank (p. 41, tweede alinea). In afwijking daarvan wordt ook gesproken over de afzonderlijke behandeling die plaatsvindt op een openbare terechtzitting, zijnde niet de terechtzitting waarop de hoofdzaak wordt behandeld (p. 44 onderaan en p. 45 bovenaan). In de toelichting op artikel 569 Sv wordt zelfs expliciet gestipuleerd dat de afzonderlijke behandeling van de vordering plaatsvindt op de terechtzitting en dat van een raadkamerbehandeling geen sprake is (p. 54 onderaan). Het verdient de voorkeur op dit punt in zowel het Wetsvoorstel als de MvT helderheid te verschaffen.

7.4.4 Horen van getuigen en deskundigen

De regeling zelf legt een grote nadruk op het horen van getuigen en deskundigen. Dit is een groot verschil met de wijze waarop in civiele zaken wordt geprocedeerd en de manier waarop in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (hierna: Rv) het horen van getuigen en deskundigen is geregeld. Kort gezegd zal in een civiele procedure eerst een uitwisseling plaatsvinden van de schriftelijke standpunten met daarna een comparitie. Mocht uiteindelijk de rechter niet komen tot een inhoudelijke beslissing, dan kan hij een partij opdragen een bepaalde stelling te bewijzen. Pas dan, aan de hand van een strak omschreven bewijsopdracht, wordt toegekomen aan het horen van getuigen. Vervolgens kunnen partijen zich vaak daarna nog schriftelijk uitlaten over hetgeen is verklaard en kan eventueel nog worden toegekomen aan het leveren van tegenbewijs door de andere partij ook de gelegenheid te bieden getuigen te horen. Meestal komt het echter niet zo ver en zal de rechter de zaak afdoen op de stelplicht (of onvoldoende gesteld in het licht van de betwisting of onvoldoende gemotiveerd betwist in het licht van de onderbouwing van de stellingen). In verreweg de meeste zaken wordt niet toegekomen aan bewijslevering. Dit staat in schril contrast met de regeling zoals hier voorgesteld waar de nadruk nogal ligt op het horen van getuigen en deskundigen. Verder moet nog worden opgemerkt dat in de civiele procedure het ondenkbaar is dat een partij onaangekondigd een getuige meeneemt naar de zitting en dat deze gehoord wordt. Het horen vindt immers plaats naar aanleiding van een te bewijzen stelling in het kader van bewijsopdracht van de rechter. In de onderhavige afsplitsingsprocedure lijkt voor de weg te zijn gekozen dat partijen getuigen mee mogen nemen of op laten roepen, zonder dat vooraf duidelijk is wat deze getuigen kunnen verklaren en (belangrijker) wat er bewezen moet worden.

7.4.5 Overlegging van stukken

In het voorgestelde artikel 565, tweede lid, Sv wordt geregeld dat nog op de zitting stukken kunnen worden overgelegd. In het civiele proces is dit niet gebruikelijk. Zo bepaalt het rolreglement dat dit minimaal twee weken voor de zitting dient te geschieden en geldt overigens dat het op de zitting overleggen van nieuwe stukken in strijd kan zijn

met de goede procesorde. Een wederpartij kan zich immers niet goed voorbereiden op een dergelijk stuk en zal in de gelegenheid moeten worden gesteld verweer te voeren. Ditzelfde geldt overigens voor meegebrachte getuigen die ter zitting zouden moeten worden gehoord, zoals hiervoor opgemerkt.

De Raad geeft in overweging om ten aanzien van het overleggen van stukken en het oproepen van getuigen aansluiting te zoeken bij het civiele recht en derhalve alsnog termijnen te stellen.

7.4.6 Vermeerdering van eis

De vraag is wat in artikel 565, eerste lid, Sv wordt bedoeld met de 'aanvullende opgave' waarmee de benadeelde partij haar vordering kan vermeerderen. In het civiele recht dient de vermeerdering van eis schriftelijk te gebeuren, zodat deze voor iedereen duidelijk is. De vermeerdering kan worden geweigerd wegens strijd met de goede procesorde (art. 130 Rv). Volgens de MvT (p. 50), eist de goede procesorde dat de wederpartij zich kan uitlaten over de eisvermeerdering. Het wijzigen van een eis ter zitting kan maken dat de wederpartij hierdoor wordt overvallen en zich hiertegen niet goed kan verweren. Dit zou tot gevolg moeten hebben dat de vermeerdering wordt geweigerd of dat de wederpartij een termijn wordt gegund om zich hierover uit te laten. Ook hier wordt in overweging gegeven aansluiting te zoeken bij het civiele recht.

7.4.7 Rechtsbijstand

Volgens de MvT wordt een schriftelijke ronde, artikel 565, derde lid, Sv alleen aangeraden wanneer partijen worden bijgestaan door een raadsman. De vraag die voorligt is of ook de verdachte op dezelfde wijze als het slachtoffer over een raadsman kan beschikken. Een slachtoffer van een ernstig zeden- of geweldsmisdrijf komt in aanmerking voor kosteloze rechtsbijstand ongeacht zijn draagkracht indien in de desbetreffende zaak vervolging is ingesteld en het slachtoffer overeenkomstig artikel 3 van de Wet schadefonds geweldsmisdrijven in aanmerking komt voor een uitkering (art. 44 lid 4 Wet op de rechtsbijstand).¹¹ In het licht van equality of arms lijkt het vreemd dat het slachtoffer een gespecialiseerde raadsman krijgt toegewezen, terwijl de verdachte enkel een strafrechtelijk geschoolde raadsman of geen raadsman krijgt toegevoegd.

Dat "een belangrijk verschil met de huidige verwijzing naar de burgerlijke rechter is dat de voorgestelde regeling toegankelijker is" (MvT, p. 42) is een misvatting. De zaken die zich thans op voet van artikel 421, vierde lid, Sv vanuit het strafrecht in civiel – in ieder geval in hoger beroep – aandienen blijken veelal onvoldoende uitgekristalliseerd, zowel eisend als verwerend. Het hof dient vrijwel vooraan te beginnen met het vragen van onderbouwing door middel van relevante stukken. Niet valt in te zien dat dat verbetert met de voorgestelde afgesplitste procedure, juist ook omdat partijen meestal niet door in letselschade gespecialiseerde advocaten worden bijgestaan. De zogenaamde voegingsformulieren zijn vaak onvolledig.

Volgens de MvT (p. 55) kan het ontbreken van adequate rechtsbijstand (ook aan de zijde van de verdachte) door de inbreng van de officier van justitie worden gecompenseerd. De officier van justitie kan evenwel niet gelijk worden gesteld met een advocaat. Het Wetsvoorstel laat bovendien aan de officier van justitie de keuze om de behandeling van

¹¹ J. Candido e.a., Slachtoffer en de rechtspraak. Handleiding voor de strafrechtspraktijk, tweede druk, LOVS, Den Haag 2017, p. 36.

de afgesplitste vordering bij te wonen. Ook hier geldt dat van een officier van justitie – net zo min als van de strafrechter – kan worden verlangd dat hij beschikt over gespecialiseerde kennis die benodigd is voor de beoordeling van ingewikkelde letselschadevorderingen.

Een nadere toelichting met betrekking tot deze punten is geboden.

7.4.8 Hoger beroep

In verband met de mogelijkheid tot het instellen van hoger beroep dringt de volgende vraag zich op. Staat hoger beroep open indien de oorspronkelijke vordering, eventueel na vermeerdering daarvan in eerste aanleg op de voet van artikel 565, eerste lid, Sv, niet de drempel van artikel 578, eerste lid, Sv haalt, maar na vermeerdering op de voet van artikel 580, derde lid, Sv wel? Teneinde oneigenlijk gebruik van de appelmogelijkheid te voorkomen, verdient het de voorkeur te bepalen dat hoger beroep alleen open staat indien de uiteindelijk beoordeelde vordering de drempel van artikel 578, eerste lid, Sv heeft gehaald.

7.4.9 Tot slot

Het valt op dat verschillende onderwerpen niet worden geregeld. Als voorbeeld kan worden genoemd het ontbreken van regelingen met betrekking tot de verstektoets, de oproeping in vrijwaring (bijvoorbeeld van de werkgever wanneer een agent als verdachte wordt vervolgd) en de eis in reconventie, repliek en dupliek. Ook ontbreekt een regeling met betrekking tot de benoeming en kosten van deskundigen. Dient hier aansluiting bij de civiele procedureregels te worden gezocht? Is sprake van inspraak in professie en persoon van de deskundige? Wie bepaalt de opdracht/vraagstelling? En wat te doen met de kosten van een deskundige, die in dergelijke zaken nogal eens kunnen oplopen? In overweging wordt gegeven het wetsvoorstel en de toelichting op deze punten aan te vullen.

7.5 Evaluatie

Als laatste overkoepelende opmerking vraagt de Raad aandacht voor de evaluatie. In de MvT wordt opengelaten hoe en aan de hand van welke criteria zal worden geëvalueerd. De evaluatie vormt een cruciaal onderdeel van de pilot. Daarom is het van belang dat hierover nu al duidelijkheid bestaat. Op die manier wordt ook meer duidelijk wat de doelen bij aanvang van de pilot zijn en wanneer de pilot is geslaagd. Ook wordt daarmee duidelijk wat de onderliggende overwegingen zijn om tot deze pilot te komen.

WERKLAST

De Raad constateert dat de Rechtspraak kosten moet maken om (goed) invulling te kunnen geven aan het Wetsvoorstel en de daaruit voortvloeiende pilotprojecten. Die kosten worden voor het eerste jaar ingeschat op ongeveer € 320.000,- en daarna jaarlijks € 240.000,-. Hieronder is dit toegelicht.

De voorgestelde pilotprojecten

Het Wetsvoorstel biedt de ruimte om vooruitlopend op de inwerkingtreding van het nieuwe Wetboek van Strafvordering ten aanzien enkele voor de strafrechtspraktijk relevante onderwerpen door middel van pilotprojecten praktijkervaring op te doen. De zeven beoogde onderwerpen van deze pilots zijn benoemd in de aanhef van dit advies.

Leidende organisatie bij de experimenten

De Rechtspraak is niet altijd leidend bij de pilotprojecten. Bij een aantal experimenten is het in eerste instantie aan andere organisaties, zoals de Politie of het Openbaar Ministerie, om keuzes te maken ten aanzien van de uitvoering van het experiment. Bij andere experimenten is het aan de Rechtspraak zelf om keuzes te maken. Keuzes van de ene betrokken partij kunnen gevolgen hebben voor de werklust en organisatie van een andere betrokken partij. Bij het doen van de experimenten moet dit onderkend worden en moet het gesprek daarover worden aangegaan. Op dit moment is nog niet bekend hoe, wanneer en op welke wijze de pilotprojecten concreet vorm en inhoud zullen krijgen.

Tijdelijkheid van de pilotprojecten

De looptijd van de pilots is volgens het Wetsvoorstel gemaximeerd tot twee jaar na de inwerkingtreding daarvan. Veranderingen in werkprocessen als gevolg van de experimenten moeten daarom beperkt zijn en tijdelijk kunnen worden opgevangen binnen het bestaande systeem. De pilots omvatten immers niet de landelijke uitrol. Bovendien zijn zij (deels) bedoeld om inzichtelijk te maken wat de structurele werklust- en andere financiële gevolgen zijn van de beoogde vernieuwingen. Dat zal uit de evaluatie van de pilots moeten blijken. Aan de wetgever zal verslag worden gedaan van de mate van doeltreffendheid en de effecten van de experimenten.

Om de looptijd van twee jaar optimaal te kunnen benutten, gaat de Raad bij zijn inschattingen uit van een half jaar aan voorbereiding en een half jaar aan nawerk. De totale looptijd van de projecten wordt daarmee ingeschat op drie jaar.

Over een eventuele structurele uitrol van de nu nog tijdelijke projecten en de financiële gevolgen daarvan zal de Raad kunnen adviseren zodra het Wetsvoorstel dat op daarop is gericht beschikbaar is.

Projectmatige aanpak

De Raad is van oordeel dat een projectmatige aanpak is vereist om goede invulling te kunnen geven aan de experimenten. Een dergelijk aanpak moet dan de afstemming en samenhang, zowel binnen de Rechtspraak als met de andere betrokken organisaties (zoals Politie en Openbaar Ministerie), borgen. De projectgroep zal met name moeten worden bemenst door medewerkers uit het primaire proces. Dit vanwege de noodzakelijke kennis van én ervaring met (de praktijk van) het strafproces.

De Raad voorziet dat per pilot de inzet van een aantal medewerkers is vereist (een projectteam). De omvang van het projectteam wordt mede bepaald door de positie van de Rechtspraak in een pilot (meer leidend of meer volgend). Bij een meer 'volgende' positie kan een project binnen de Rechtspraak relatief beperkt zijn in omvang en bijvoorbeeld bestaan uit het verlenen van medewerking aan een pilot die wordt uitgevoerd door een andere betrokken partij. Bij een meer 'leidende' positie van de Rechtspraak zal meer capaciteit moeten worden vrijgemaakt. Bijvoorbeeld om beleid te formuleren. Het experiment mag immers niet leiden tot ontoelaatbare rechtsonzekerheid en rechtsongelijkheid.

Overkoepelend is een aantal medewerkers vereist voor een programmateam. Dit om het overzicht over de verschillende pilots te bewaken en eenheid in het beleid van de uitvoering te bevorderen.

Zowel het programmateam als de projectteams zullen worden geleid door rechters. Die rechters worden ondersteund door andere rechters, en juridisch en/of administratief medewerkers. Het team dat daarmee wordt geformeerd wordt verantwoordelijk voor de uitvoering of gevraagde bijdragen aan de pilots.

Kosten

De inzet van rechters en andere medewerkers brengt kosten met zich. Die kosten ontstaan doordat óf (1) de al aanwezige medewerkers minder zaken zullen behandelen, terwijl de kosten ongewijzigd doorlopen, óf (2) omdat extra medewerkers worden aangetrokken door de afdelingen/teams strafrecht van de gerechten. Het is niet (goed) in te schatten hoeveel zaken mogelijk minder worden behandeld als de al aanwezige medewerkers worden betrokken bij het project. Dit heeft tot gevolg dat de Raad over de band van de verminderde opbrengsten geen inschatting zal geven van de kosten die de projecten met zich brengen. De Raad schat de kosten in over de band van de inzet van de medewerkers in fte's vermenigvuldigd met de geldende tarieven per fte.

Het programma heeft gedurende de looptijd van de pilots behoefte aan een programmaleider en -secretaris, beiden voor een dag per week (0,2 fte rechter/raadsheer en 0,2 fte stafjurist). Deze tijd biedt de programmaleiding de gelegenheid toe te zien op de voortgang van de verschillende pilots, de onderlinge afstemming en daarbij ook de afstemming met de lijn- en vakinhoudelijke organisaties binnen de Rechtspraak en de departementale programma-organisatie van Modernisering Strafvordering. Het programmateam concentreert zich daarnaast op de verschillende pilots, waarbij naar verwachting de meeste pilots slechts een beperkte bijdrage zullen vergen. Er zijn drie of, samengevoegd, twee pilots die naar verwachting een serieuze inzet vereisen die ook nader is ingeschat. De kosten die met deze inzet samenhangen zijn begroot aan de hand van de salariskosten conform de 'Handleiding Overheidstarieven van het ministerie van Financiën'.

Naast de actieve inzet die de pilots van de Rechtspraak vergen, zal de uitvoering van het Wetsvoorstel ook een effect kunnen hebben op de efficiency van de huidige rechtspraak. Bestaande werkprocessen en procesoptimalisaties kunnen namelijk in meerdere of mindere mate worden verstoord. Deze effecten laten zich met de kennis van dit moment echter nog niet kwantificeren en om die reden zullen deze kosten als een PM-post worden opgevoerd. Zodra de betreffende kosten onevenredig hoog blijken te zijn of te worden, zullen deze kosten alsnog voor compensatie kunnen worden opgevoerd tijdens de jaarlijkse begrotingsgesprekken.

		2020	2021	2022	Totaal (over drie jaar)
Programmateam	0,2 fte RA; 0,2 fte S11	€ 59.720	€ 59.720	€ 59.720	€ 179.160
1. Prejudiciële vragen	Nihil	€ -	€ -	€ -	€ -
2. Netwerkzoekingen	Nihil	€ -	€ -	€ -	€ -
3. Voortdurende berichtenontvangst	Nihil	€ -	€ -	€ -	€ -
4. Audio/video als zelfstandig bewijsmiddel	0,1 fte RA; 0,1 fte S11	€ 29.860	€ 29.860	€ 29.860	€ 89.580
Begeleiding vanuit IT		€ 80.000	€ -	€ -	€ -
5. Uitbreiding bevoegdheden hulp-ovj	Nihil	€ -	€ -	€ -	€ -
6. Beëindiging strafzaak na geslaagde mediation	0,5 fte RA; 0,5 fte S11	€ 149.300	€ 149.300	€ 149.300	€ 447.900
7. Afsplitsing vordering benadeelde partij					
Totaal 7 pilots		€ 318.880	€ 238.880	€ 238.880	€ 716.640

Pilot 'afplitsing vordering benadeelde partij'

Van de zijde van uw ministerie is gevraagd naar het aantal vorderingen benadeelde partij dat op grond van het Wetsvoorstel door de strafrechter naar verwachting zal worden afgesplitst. Het gaat daarbij om vorderingen tot schadevergoeding ter zake van (bij amvb nader te bepalen) zeden- en geweldsmisdrijven, waarvan de behandeling op dit moment een onevenredige belasting voor het strafgeding oplevert. Deze vorderingen worden volgens het Wetsvoorstel na afsplitsing afzonderlijk van de strafzaak behandeld door een (straf)raadkamer van de rechtbank.

Jaarlijks wordt in 650 strafzaken (gemiddelde over de jaren 2016 - 2018) waarin sprake is van een zeden- of geweldsmisdrijf ten minste één benadeelde partij geheel niet-ontvankelijk verklaard in haar vordering tot schadevergoeding. De mate waarin deze vorderingen volgens de voorgestelde procedure worden afgesplitst, is (mede) afhankelijk van het percentage waarin die niet-ontvankelijkheid het gevolg is van de onevenredige belasting die de behandeling van de vordering voor het strafgeding oplevert. Er zijn immers ook andere wettelijke gronden die de niet-ontvankelijkheid van de benadeelde partij tot gevolg kunnen hebben.

De registratiesystemen van de Rechtspraak bieden inzicht in de aantallen zaken waarin een vordering benadeelde partij aan de orde is en de aantallen vorderingen die niet-ontvankelijk worden verklaard. Inzicht in de reden van die niet-ontvankelijkheid bieden de systemen echter niet. De Raad is ook niet bekend met een goed en actueel empirisch onderzoek dat dat inzicht wel biedt. Dossieronderzoek zal naar verwachting zeer veel tijd (en geld) kosten en ook niet altijd inzicht geven in de reden van de niet-ontvankelijkheid. Deskundigen, tot slot, kunnen geen inschatting geven van de aantallen zaken waarin de vordering van de benadeelde partij niet-ontvankelijk is verklaard vanwege de onevenredige belasting van het strafgeding.

Slechts indirect kan een (grove) inschatting gemaakt worden. Sinds 1 januari 2011 is het criterium om de benadeelde partij op de grond van artikel 361, derde lid, Wetboek van Strafvordering in haar vordering niet-ontvankelijk te verklaren gewijzigd van het 'eenvoudscriterium' naar het 'onevenredigheids criterium'.¹² Uit een beperkt onderzoek binnen de toenmalige rechtbank Utrecht¹³ volgt dat deze wijziging van het criterium destijds weinig tot geen effect had op het percentage vorderingen dat (deels) niet-ontvankelijk werd verklaard (ca. 30%). Er lijkt weinig reden om op voorhand (zonder de pilot) aan te nemen dat dit percentage in belangrijke mate is veranderd. Kool komt tot een lager percentage (ca. 20%), maar geeft daarbij wel aan dat dit hoger kan liggen vanwege de afwijking die de meetmethode kan veroorzaken.¹⁴ Welk gedeelte van de eerder genoemde 650 zaken waarin de benadeelde (geheel) niet-ontvankelijk is verklaard, zal worden afgesplitst is derhalve niet goed aan te geven. Op grond van het voorgaande zou kunnen worden uitgegaan van ongeveer 130 (bij 20%) of rond de 220 (bij 30%) zaken.

Een andere benadering van het potentiële aantal zaken waarin de vordering benadeelde partij als gevolg van het Wetsvoorstel wordt afgesplitst is de volgende. Deskundigen geven aan dat jaarlijks ongeveer 7 tot 10 civiele zaken per gerecht worden behandeld nadat de benadeelde partij in het strafproces in haar vordering niet-ontvankelijk is verklaard. Dat zijn derhalve zaken waarin de benadeelde partij de vordering zelfstandig aanbrengt bij de civiele rechter. Het gaat hier bij benadering jaarlijks om 100 zaken in totaal.¹⁵ Afgezet tegen het totaal aantal zeden- en geweldszaken waarin tenminste één benadeelde partij in haar vordering (geheel) niet-ontvankelijk is verklaard, namelijk jaarlijks 650, zou de bovengrens van het extra aantal zaken per jaar rond de 550 liggen.

Dit leidt tot een bandbreedte van 130 tot 550 zaken, per jaar, die extra moeten worden behandeld omdat de vordering van de benadeelde partij afgesplitst wordt.

De afgesplitste vordering benadeelde partij zal blijkens het Wetsvoorstel meervoudig worden behandeld door de raadkamer van de afdeling strafrecht van het gerecht.¹⁶ Deze afgesplitste zaken zullen derhalve niet door de civiele rechter worden behandeld. De inschatting is dat het – in vergelijking met de gemiddelde raadkamerzaak – zware zaken zijn. Die inschatting is mede gebaseerd op de ervaringen met (letsel)schadevergoedingszaken die bij de civiele kamers van de rechtbank worden aangebracht nadat een benadeelde partij eerder door de strafrechter op grond van artikel 361, derde lid, Sv niet-ontvankelijk is verklaard in haar vordering. Het aantal minuten dat daaraan gemiddeld genomen wordt besteed ligt aanzienlijk hoger dan het aantal minuten dat gemiddeld genomen wordt besteed aan (strafrechtelijke) raadkamerzaken. In dit advies – over een Innovatiewet Sv – beperkt de Raad zich tot de kosten voor de projectgroep. In het kader van de eindadvisering over de modernisering van het Wetboek

¹² Wet van 17 december 2009 (Stb. 2010, 1) in werking getreden op 1 januari 2011 (Stb. 2010, 792).

¹³ M.E. ten Brinke, S. Habets en C.J. Noordam, Het nieuwe ontvankelijkheids criterium in de praktijk, TREMA 2014/3, p. 86.

¹⁴ R.S.B. Kool, e.a., Civiel schadeverhaal via het strafproces. Een verkenning van de rechtspraak en regelgeving betreffende de voeging benadeelde partij, Universiteit Utrecht, WODC 2016, p. 39.

¹⁵ Zie in dit verband ook W.M. Schrama en T. Geurts, Civiel schadeverhaal door slachtoffers van strafbare feiten. De rol van de civiele procedure: gebruik, knelpunten en oplossingsrichtingen, WODC 2012.

¹⁶ Zoals eerder is opgemerkt, zijn het Wetsvoorstel en de MvT daarin niet geheel duidelijk (raadkamer of behandeling ter terechtzitting).

van Strafvordering zullen de kosten door de Raad nader worden uitgewerkt en wordt hiermee verder gerekend.

Afsplitsing van de vordering zal gevolgen hebben voor de registratiesystemen die binnen het strafrecht worden gebruikt en die – in het bijzonder waar het de oplegging van de schadevergoedingsmaatregel betreft – goed moeten aansluiten op systemen van andere organisaties in de strafrechtketen. Kosten die hiermee samenhangen, kunnen op dit moment niet worden begroot. Zij zullen wel aandacht moeten krijgen bij de nadere uitwerking van een pilot en de evaluatie daarvan.

De pilot(s) 'opname van beeld, geluid, of beeld en geluid als zelfstandig wettig bewijsmiddel'

Pilots ten behoeve van het gebruik van (audio)visueel materiaal als zelfstandig bewijsmiddel vereisen dat digitale audio en video zowel bij de voorbereiding, als bij de behandeling ter zitting en in de raadkamer, afgespeeld kan worden. In principe zijn de daarvoor benodigde middelen voorhanden binnen de Rechtspraak. Beeld en geluid kan worden afgespeeld op de (standaard) werkplek en in de zittingszaal. Randvoorwaarde is dat het beeld en geluid in de juiste multimediaformaten worden aangeleverd. Tevens zijn er binnen de Rechtspraak voorzieningen om zelf opnames te maken.

Uit de pilot zal duidelijk moeten worden of en in hoeverre de huidige (IT-)infrastructuur binnen de Rechtspraak voldoet. Eventuele verbetering van de (IT-)infrastructuur valt echter buiten de reikwijdte van de pilot. Binnen de pilot zal ook aandacht moeten worden besteed aan de beschikbaarheid en bruikbaarheid van hulpmiddelen waarmee de toepassing van multimedia als zelfstandig bewijsmiddel in het strafproces kan worden gefaciliteerd. Daarbij kan worden gedacht aan technieken die de omzetting van spraak naar tekst mogelijk maken, automatische ondertiteling, het doorzoeken van audio op trefwoord en het rechtstreeks kunnen verwijzen in uitspraken naar specifieke fragmenten. De kosten daarvan zijn op dit moment niet in te schatten. Voor de eerste periode van de pilot zal ten behoeve van de technische aspecten van het gebruik van multimedia als zelfstandig bewijsmiddel een begeleider als lid van de projectgroep worden aangesteld. Deze kosten zijn door de Raad bij zijn begroting van de projectorganisatie meegenomen.

Het beluisteren en bekijken van audiovisuele registraties kost tijd. De verwachting is dat dit meer tijd vergt dan het lezen van een proces-verbaal waarin wordt gerelateerd over het te beluisteren of te bekijken materiaal. Het is daarom van belang om met Politie en Openbaar Ministerie, maar ook met de advocatuur, in gesprek te gaan over de nadere invulling van de pilot en de daaraan te stellen beperkingen. Bijvoorbeeld met betrekking tot de gevallen waarin dergelijk materiaal wordt aangeleverd als bewijsmateriaal en onder welke randvoorwaarden dit geschiedt. De werkbaarheid en kosten van de pilot hangen voor de Rechtspraak immers in sterke mate af van de wijze waarop (en de gevallen waarin) de Politie en Openbaar Ministerie gebruik zullen maken van de mogelijkheid.

Conclusie

Om de pilots binnen de Rechtspraak vorm te geven en te begeleiden zal een projectgroep worden ingesteld. Die projectgroep zal in het eerste jaar ongeveer € 320.000,- kosten en

daarna jaarlijks ongeveer € 240.000,-. De totale looptijd (inclusief voorbereiding en nawerk) bedraagt ongeveer drie jaar. Daarmee komen de totale kosten van de projectgroep uit op bijna € 800.000,-.

De gevolgen van de pilots voor de werkprocessen en procesoptimalisaties kunnen met de kennis van nu nog niet goed worden gekwantificeerd. Zij moeten om die reden als PM-post worden opgevoerd. Zodra de betreffende kosten, gedurende de pilots, onevenredig hoog blijken te zijn of te worden, zullen deze kosten worden opgevoerd tijdens de jaarlijkse begrotingsgesprekken.

CONCLUSIE

De Raad voor de rechtspraak onderkent het belang van het Wetsvoorstel. Het Wetsvoorstel stuit in zijn huidige vorm echter op een aantal bezwaren. De Raad vraagt om de onderdelen van het Wetsvoorstel die zien op de procedure na een geslaagde mediation en afsplitsing van de vordering benadeelde partij te heroverwegen en het Wetsvoorstel op de overige in dit advies genoemde onderdelen aan te passen en te verduidelijken.

TOT SLOT

Indien na het uitbrengen van dit advies het Wetsvoorstel op belangrijke onderdelen wordt gewijzigd of indien uit nadere uitvoeringsregelgeving belangrijke werklastgevolgen voortvloeien, dan wordt de Raad graag in de gelegenheid gesteld daarover aanvullend te adviseren. Met het oog op de voorbereiding van de gerechten op de invoering van het Wetsvoorstel, stelt de Raad er prijs op als hij geïnformeerd wordt over de indiening van het Wetsvoorstel bij de Tweede en de Eerste Kamer en de plaatsing van de definitieve wetstekst in het Staatsblad. Ook eventuele nadere regelgeving volgend op dit Wetsvoorstel met gevolgen voor de rechtspleging valt binnen het adviesrecht van de Raad. Voor zover van toepassing, ontvangt de Raad graag een adviesaanvraag voor deze nadere regelgeving.

Hoogachtend,

Henk Naves

Voorzitter Raad voor de rechtspraak

BIJLAGE: ARTIKELSGEWIJS COMMENTAAR

1. Prejudiciële procedure bij de Hoge Raad

Artikel 553a, eerste lid, Sv

Het strekt tot aanbeveling het woord "nodig" te vervangen door "noodzakelijk". Ook wordt aanbevolen – teneinde verwarring te voorkomen – de woorden "beantwoording van deze vraag" te vervangen door "prejudiciële beslissing". Het kan anders immers ook slaan op de beantwoording van één van de vragen van de artikelen 348, 350 en 361 Sv.

Daarnaast wordt in overweging gegeven het woord "vraag" steeds te vervangen door "rechtsvraag". Dit laatste geldt overigens voor alle opvolgende artikelleden.

Artikel 553a, derde lid, Sv

Een rechterlijke beslissing bevat overwegingen, geen uiteenzettingen. Om die reden wordt geadviseerd "uiteenzettingen" te vervangen door "overwegingen".

Artikel 553b Sv, eerste tot en met vierde lid, Sv

Precisering van de, in de verschillende leden, genoemde termijn is wenselijk met oog op de rechtszekerheid.

Artikel 553b Sv, vijfde lid, Sv

In dit artikellid dient te worden opgenomen dat de stukken en opmerkingen terstond ter beschikking worden gesteld.

Artikel 553c, eerste lid, Sv

Evenals in artikel 553b Sv wordt ook hier precisering van de termijn gemist. In de MvT wordt slechts opgemerkt dat de Hoge Raad, desgewenst, de nodige regels in zijn procesreglement kan opnemen. De bepalingen lijken echter door gebrek aan precieze termijnen te willekeurig. Het komt de rechtszekerheid ten goede als de bepalingen concrete termijnen bevatten. Er bestaat nu geen enkele zekerheid over hoe lang een prejudiciële procedure kan duren. Dit kan strijdig zijn met het beginsel van rechtszekerheid en het recht op afdoening binnen een redelijke termijn (artikel 6 EVRM). In overweging wordt gegeven in elk geval een uiterste termijn in de wet op te nemen voor het nemen van de beslissing.

Artikel 553c, tweede lid, Sv

Wet-systematisch gezien hoort dit artikellid op deze plaats niet thuis. In een afzonderlijk artikel kan worden bepaald dat terstond wordt beslist dat de procedure van het vragen van opmerkingen niet wordt gevolgd. Een soort niet-ontvankelijkverklaring van de rechtsvraag.

Artikel 553c, vierde lid, Sv

Het bepaalde in dit artikellid werpt de vraag op of niet alle beslissingen openbaar moeten worden gemaakt. Het belang dient immers zaak overstijgend te zijn.

2. Bewijs door opname van beeld, geluid, of beeld en geluid

MvT

De Raad geeft in overweging p. 34 van de MvT aan te vullen met een verwijzing naar de arresten HR 5 juli 2016, ECLI:NL:HR:2016:1405, NJ 2016/333 en HR 15 december 2019, ECLI:NL:HR:2009:BJ2831, NJ 2011/78 m.nt. J.M. Reijntjes. Daarin wordt overwogen dat in zijn algemeenheid niet is vereist dat de rechter zijn eigen, bij gelegenheid van het onderzoek ter terechtzitting gedane waarneming, aldaar ter sprake brengt.

3. Bevoegdheden hulpofficier van justitie

Artikel 558, tweede lid, Sv

In het voorgestelde tweede lid van artikel 558 Sv wordt de maatstaf voor de uitoefening van de bevoegdheid vermeld. Deze geldt uiteraard ook voor de officier van justitie die bevoegd blijft de bevoegdheden zoals genoemd in artikel 558, eerste lid, Sv uit te oefenen. Het verdient de voorkeur om het tweede lid dienovereenkomstig aan te passen.

4. Rechterlijke uitspraak na geslaagde herstelbemiddeling

Artikel 559, eerste lid, en 560 Sv

De Raad adviseert op te nemen dat de rechter ter terechtzitting de uitkomst bespreekt, zodat er geen onduidelijkheid ontstaat welke rechter bedoeld is.

De term 'herstelbemiddeling' dient te worden vervangen door de term 'mediation'. De term '(herstel)bemiddeling' wordt in praktijk inmiddels exclusief gebruikt voor zogeheten 'slachtoffer-dadergesprekken' die los van de strafzaak plaatsvinden. Mediation in strafzaken, de term zegt het al, betreft een herstelrechtvoorziening die in het strafproces kan worden ingezet en in het kader waarvan afspraken kunnen worden gemaakt en neergelegd in een overeenkomst. In art. 559, eerste lid, Sv betreft het dus mediation en niet bemiddeling. Ditzelfde geldt voor artikel 560 Sv.

Artikel 559, tweede lid, Sv

Artikel 559, tweede lid, Sv is dwingend geformuleerd, terwijl een bevoegdheid ('kan-bepaling') meer in de rede ligt. In het artikellid lijkt ervan te worden uitgegaan dat voor een geslaagde mediation altijd een overeenkomst is vereist, hetgeen niet altijd zo is.

Artikel 559, derde lid, Sv

Hoe verhoudt zich de instemming met de overeenkomst in het kader van de mediation (waaraan een bepaalde termijn is verbonden om de instemming in te trekken), tot de mogelijke (latere) intrekking van die instemming in het kader van het strafproces?

Wat moet worden verstaan onder een 'niet passende' overeenkomst? In beginsel geldt dat partijen vrij zijn in het maken van afspraken met elkaar over herstel (en dat zij die afspraken kunnen neerleggen in een overeenkomst). Indien de rechter die afspraken onvoldoende acht, kan hij in aanvulling hierop een sanctie opleggen – mede met het oog op de publieke dimensie. 'Niet passend' heeft dan de betekenis van 'niet voldoende'. Is dat wat met 'niet passend' wordt bedoeld?

Artikel 559, vierde lid, Sv

Artikel 51h, tweede lid, Sv is dwingend geformuleerd: indien een bemiddeling tussen het slachtoffer en de verdachte tot een overeenkomst heeft geleid, houdt de rechter, indien hij een straf of maatregel oplegt, daarmee rekening. Niet duidelijk is waarom in artikel 559, vierde lid, Sv wordt voorzien in een facultatieve bepaling.

5. Afzonderlijke behandeling vordering benadeelde partij

Artikel 562, derde lid, Sv

De behandeling van de afgesplitste vordering benadeelde partij vindt plaats na het eindvonnis van de politierechter of de rechtbank. Indien geen hoger beroep wordt ingesteld, is de verdachte geen verdachte meer maar een veroordeelde, tenzij deze wordt vrijgesproken en er geen hoger beroep is ingesteld door het Openbaar Ministerie. In dat laatste geval zal geen behandeling van de vordering plaatsvinden: de benadeelde partij zal niet-ontvankelijk worden verklaard indien zij de vordering niet intrekt (art. 569 lid 2 jo 333 Sv). Het is verwarrend om aan het begrip verdachte meer betekenissen te geven. Het verdient de voorkeur de bepalingen die zien op de behandeling van de vordering (o.a. art. 562 lid 3 Sv) waarbij in alle gevallen sprake zal zijn van een verdachte óf een veroordeelde, en waarin wordt gesproken over verdachte, daarop aan te passen mede gelet op het feit dat onder meer artikel 273, tweede lid, Sv (cautie) van overeenkomstige toepassing is verklaard in artikel 569, tweede lid, Sv.

Artikel 563, vijfde lid, Sv

Het verdient de voorkeur in artikel 563 lid 5 Sv, mede gelet op artikel 570 lid 2 Sv te bepalen dat de politierechter de behandeling van de vordering benadeelde partij verwijst naar de meervoudige kamer (zie artikel 369 lid 2 Sv).

Artikel 569, eerste lid, Sv

Het heeft de voorkeur in het eerste lid te bepalen dat de officier van justitie aanwezig moet zijn. De voorgestelde procedure blijft immers een strafrechtelijke procedure.

Artikel 569, tweede lid, Sv

Artikel 345 lid 3 Sv is van toepassing verklaard, dit betekent dat binnen 14 dagen uitspraak moet worden gedaan. Het gaat hier om complexe vorderingen die in het huidige strafproces niet-ontvankelijk zouden worden verklaard vanwege een onevenredige belasting van het strafproces. Mocht de zaak bij de burgerlijke rechter zijn aangebracht dan heeft deze zes weken de tijd voor een uitspraak. Het verdient derhalve de voorkeur om de uitspraaktermijn langer te maken.

Artikel 570 Sv

Hoewel artikel 322 Sv in art. 569 Sv van overeenkomstige toepassing wordt verklaard, wordt een bepaling gemist waaruit uitdrukkelijk volgt dat de samenstelling die de vordering benadeelde partij behandelt niet dezelfde samenstelling hoeft te zijn als de samenstelling die de strafzaak heeft behandeld (en waaruit volgt of de politierechter die een zaak heeft verwezen verplicht deel moet uitmaken van de samenstelling). Vgl. MvT, p. 42 onder 'Voordelen afsplitsing'.

Artikel 576, tweede lid, Sv

De voorgestelde pilot wordt in duur beperkt tot twee jaar. De Raad werpt de vraag op hoe het voorgestelde artikel 567, tweede lid, Sv zich tot die beperking in duur verhoudt. Daarin wordt immers bepaald dat de rechtbank, indien de omvang van de schade niet kan worden geschat doordat die afhankelijk is van toekomstige ontwikkelingen, de vordering voor een deel toewijzen en voor het overige bepalen dat de vordering buiten verdere behandeling blijft tenzij de benadeelde partij binnen een door de rechtbank bepaalde termijn van ten hoogste drie jaar om heropening van het onderzoek op de zitting verzoekt.